

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ประกอบกัน โดยมีรายละเอียดของระเบียบวิธีวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาความเป็นมา และสภาพปัจจุบันของการท่องเที่ยวของชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยว ที่มีต่อชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ให้มีศักยภาพสูงขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเลือกกรณีศึกษา

ผู้วิจัยเลือกศึกษาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบางน้ำผึ้ง เพราะว่า ชุมชนแห่งนี้มีการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้ดี มีกิจกรรมหลากหลาย เป็นที่น่าสนใจ ทำให้นักท่องเที่ยวนิยมมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ผู้นำและประชาชนในชุมชนมีการวางระบบการบริหารจัดการที่ดี โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด ทำให้แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้เป็นที่รู้จัก และนักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการในด้านต่าง ๆ ทั้ง ๆ ที่เพิ่งเปิดดำเนินการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ไม่นานนัก นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

เกี่ยวกับผลดี ผลเสียของการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ โดยทำการสัมภาษณ์ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทุกคนก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

2. ประชากรผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย บุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1 นักท่องเที่ยว ที่มีประสบการณ์ในการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน บางน้ำผึ้ง ในช่วงเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน พ.ศ. 2555 จำนวน 100 คน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์รายบุคคล มีจำนวน 30 คน ประกอบด้วย

2.2.1 กำหนดตำบลบางน้ำผึ้ง จำนวน 1 คน

2.2.2 ผู้ใหญ่บ้านในตำบลบางน้ำผึ้ง 11 หมู่ จำนวน 11 คน

2.2.3 ประชาชนที่เป็นผู้อาวุโส หรือปราชญ์ชาวบ้าน หรือกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งอาศัยอยู่ในแต่ละหมู่บ้านของตำบลบางน้ำผึ้ง มานานไม่ต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 11 คน

2.2.4 ประชาชนที่เป็นพ่อค้า แม่ค้าในตลาดบางน้ำผึ้ง จำนวน 4 คน

2.2.5 ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนบางน้ำผึ้ง ในด้านการพัฒนา และด้านงบประมาณ จำนวน 3 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลในการประชุมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ ในข้อ 2.2.1 - 2.2.5 จำนวนรวม 13 คน ประกอบด้วย นายกองกิจการบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ปราชญ์พลังแผ่นดินจังหวัดสมุทรปราการ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโสมสเดย์ ผู้นำนายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ส่วน ดังนี้

3.1.1 ข้อมูลของนักท่องเที่ยว มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 7 ข้อ ซึ่งถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน และที่อยู่ปัจจุบัน

3.1.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบางน้ำผึ้ง มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 8 ข้อ ซึ่งถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ในด้านการรับทราบข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว

ประสบการณ์ในการมาท่องเที่ยว ระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่าย พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ฯลฯ

3.1.3 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบางน้ำผึ้ง ตามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว มีลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's scale) ซึ่งถามเกี่ยวกับศักยภาพในด้านต่าง ๆ รวม 25 ข้อ

3.1.4 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบางน้ำผึ้ง มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด (open ended form) จำนวน 5 ข้อ ซึ่งถามเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบางน้ำผึ้งในด้านต่าง ๆ

3.2 แบบสัมภาษณ์รายบุคคล เป็นแนวคำถามปลายเปิดจำนวน 12 ข้อ ที่มีโครงสร้างของคำถามอย่างง่าย ๆ เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนคำถามได้ตามสถานการณ์ ซึ่งถามเกี่ยวกับบริบทของชุมชนบางน้ำผึ้ง ความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของการท่องเที่ยว ผลกระทบของการท่องเที่ยว และแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

3.3 แบบสัมภาษณ์ประกอบการสนทนากลุ่ม เป็นแนวคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 4 ข้อหลัก มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการพิจารณาข้อมูลที่ได้จากนักท่องเที่ยว และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์รายบุคคล รวมทั้งข้อเสนอของสมาชิกกลุ่มสนทนา เพื่อให้ได้ข้อสรุปสุดท้ายเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบางน้ำผึ้ง ซึ่งลักษณะคำถามมีโครงสร้างอย่างง่าย ๆ เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์เช่นเดียวกัน

3.4 แบบสังเกต เป็นแบบสังเกตที่ผู้วิจัยใช้สังเกตสภาพชุมชน สภาพกายภาพของพื้นที่ รวมทั้งใช้ประกอบการสนทนากลุ่มเพื่อบันทึกพฤติกรรมของผู้ร่วมสนทนาและบรรยากาศของการประชุมสนทนากลุ่ม

3.5 เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้บันทึกเสียงผู้ให้สัมภาษณ์รายบุคคล และการสนทนากลุ่ม รวมถึงใช้บันทึกภาพสภาพพื้นที่สภาพชุมชน และบรรยากาศของการสนทนากลุ่ม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

4.1 การใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังชุมชนบางน้ำผึ้งด้วยตนเอง ระหว่าง เดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน พ.ศ. 2555 รวมเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 20 คน รวมนักท่องเที่ยว 100 คน

4.2 การสัมภาษณ์ระดับลึก (in-dept interview) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์รายบุคคลไปทำการสัมภาษณ์ระดับลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการซักถาม ที่ผู้สัมภาษณ์และผู้ให้

สัมภาษณ์สามารถโต้ตอบและอธิบายจนเกิดความชัดเจน ทำให้ข้อมูลที่ได้รับมีความลึกซึ้งและสมบูรณ์ ซึ่งเป็นวิธีที่ดีในการประเมินการรับรู้ การให้ความหมาย การจำแนกสถานการณ์และความจริง ขณะที่ทำการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์ยังมีโอกาสสังเกตพฤติกรรม ความเชื่อ บุคลิกภาพของผู้ตอบว่า มีความจริงใจในการตอบหรือไม่

4.3 การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่มกับผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ผู้นำชุมชน ซึ่งประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน รวมทั้งประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลบางน้ำผึ้ง และพ่อค้า แม่ค้า

4.4 การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยใช้การเฝ้าดูสิ่งที่ปรากฏขึ้นอย่างเอาใจใส่ และกำหนดไว้อย่างมีระเบียบวิธี เพื่อวิเคราะห์หรือหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นกับสิ่งอื่น โดยใช้แบบสังเกตสภาพชุมชนและสภาพกายภาพของพื้นที่ประกอบการสังเกต ส่วนแบบสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยกระทำควบคู่ไประหว่างการสนทนากลุ่ม

4.5 การบันทึกเสียงและการบันทึกภาพ ผู้วิจัยรวบรวมภาพเหตุการณ์สำคัญของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้กล้องถ่ายภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว รวมทั้งทำการบันทึกเสียง ผู้ให้ข้อมูล แล้วนำมาตีความและแปลความหมายของสิ่งที่บันทึกไว้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกเป็น 2 ส่วนดังนี้

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่เก็บรวบรวมได้จากเครื่องมือการวิจัยประเภทต่าง ๆ เช่น แบบสัมภาษณ์รายบุคคล แบบสัมภาษณ์ประกอบการสนทนากลุ่ม แบบสังเกตและการจดบันทึก รวมถึงข้อมูลที่บันทึกด้วยวัสดุอุปกรณ์เสริมอื่น ๆ เช่น ภาพและเสียงที่บันทึกไว้มาแปลความหมายและตีความข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation analysis) ซึ่งเป็นวิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน เสร็จแล้วจึงจัดหมวดหมู่ของข้อมูลให้เป็นระบบแล้วนำมาสังเคราะห์และเชื่อมโยงกันตามขั้นตอนของการวิจัยและตามระบบเหตุผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของวิจัย การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจัดทำในแบบพรรณนาความ (description) ให้สอดคล้องกับประเด็นต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

จากการประมวลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน รวมถึงประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับ บริบทของชุมชนบางน้ำผึ้ง ความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของการท่องเที่ยว ผลกระทบของการท่องเที่ยวและแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบางน้ำผึ้ง สามารถประมวลประเด็นสำคัญสรุปได้ ดังนี้

1. บริบทของชุมชนและวิถีชีวิตของชาวบางน้ำผึ้ง

ชุมชนบางน้ำผึ้ง มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากเมืองพระประแดงถูกสร้างขึ้นให้เป็นเมืองหน้าด่าน เพื่อป้องกันข้าศึกศัตรูที่เข้ามาทางทะเล ต่อมาในสมัยรัชกาลที่หนึ่งแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้ให้พญาแจ้ง แม่ทัพมอญที่หนีเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร มาตั้งถิ่นฐานชาวมอญอยู่ที่เมืองพระประแดง ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น นครเขื่อนขันธ์ จึงมีผู้คนอยู่อาศัยเรื่อยมาตั้งแต่สมัยนั้น ชุมชนบางน้ำผึ้งเป็นชุมชนเกษตรกรรมชาวสวน สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีลำคลองอยู่ทั่วไป ซึ่งแต่ละคลองจะเชื่อมต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามา ดังนั้นดินจะมีความอุดมสมบูรณ์มาก เนื่องจากตะกอนดินจากแม่น้ำไหลมาทับถม ชาวบ้านส่วนใหญ่ในย่านนี้จึงมีอาชีพทำสวนผลไม้ เมื่อมีน้ำท่าบริบูรณ์ดี ทำให้ผลผลิตออกมาจำนวนมากมายอาทิ มะม่วง มะพร้าว หมาก กล้วย มะนาว เป็นต้น สำหรับโหนดที่ดินนั้นประชาชนได้รับครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งการเดินทางในสมัยก่อนมีความยากลำบาก คนส่วนใหญ่มีการสัญจรทางน้ำใช้เรือพาย เรือแจว คนเก่าแก่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาแต่เดิม และส่วนหนึ่งถูกไล่ที่มาจากฝั่งกรุงเทพฯ ที่อยู่ตรงกันข้าม จึงมาซื้อที่อยู่ทางฝั่งพระประแดง คนในพื้นที่เดิมเป็นคนไทยทั้งหมด ส่วนถัดไปทางปากลัดก็จะเป็นชาวมอญ สภาพบ้านเรือนในอดีตปลูกง่าย ๆ หลังคามุงจาก เป็นบ้านไม้แบบเรือนไทย สำหรับบ้านเรือนในปัจจุบันเป็นบ้านไทยแบบประยุกต์สมัยใหม่เป็นส่วนมาก และการปลูกบ้านเรือนในบริเวณนี้ห้ามไม่ให้สูงเกิน 3 ชั้น ตามที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งกำหนด ปัจจุบันนี้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปมาก มีถนนตัดผ่านทำให้การเดินทางสะดวกสบายมากขึ้น

สำหรับวิถีชีวิตของคนในชุมชนบางน้ำผึ้งมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมบ้างตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ก็ยังเคารพนับถือกัน เปรียบเสมือนเป็นญาติพี่น้อง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันตามนิสัยของคนไทยโดยทั่วไป อาชีพของคนในชุมชนก็มีหลากหลาย คนดั้งเดิมในพื้นที่มีอาชีพทำสวน ส่วนคนรุ่นใหม่ก็มีอาชีพแตกต่างกันออกไป ทั้งรับราชการ ทำงานรัฐวิสาหกิจ ทำงานบริษัทเอกชน รับจ้างทั่วไป ค้าขาย ฯลฯ ชาวบ้านส่วนมากมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำผลผลิตที่มีในสวนมาขายที่ตลาดน้ำ ทำให้มีเงินมีใช้ไม่ลำบาก ส่วนการศึกษาของคนในชุมชนก็สูงขึ้น สำหรับวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ก็พบว่า ยังคงรักษาไว้เช่นเดิม ส่วนที่หายไปก็กำลังฟื้นฟู

ขึ้นมาใหม่ เช่น ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง การไหว้พระ 12 วัด 12 ราศี ขบวนกลองยาว ฯลฯ แต่คนรุ่นใหม่ก็อาจมีส่วนร่วมน้อยลงเพราะมีอาชีพการงานแตกต่างกันออกไป สำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า ชาวบ้านยังคงรักษาภูมิปัญญาไว้เช่นเดิม บางอย่างได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น และนำมาสร้างเป็นรายได้ เช่น การนวดด้วยลูกประคบแบบโบราณ การนำสมุนไพรมาผลิตเป็นยาสมุนไพร หรือการนำลูกดินเป็ดนำมาผลิตเป็นของตกแต่งบ้านเรือน เป็นต้น

2. ความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของการท่องเที่ยว

ความเป็นมาของการท่องเที่ยวบริเวณชุมชนบางน้ำผึ้ง เกิดขึ้นมาจากการมีตลาดน้ำซึ่งเดิมเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านที่นิยมนำสินค้าใส่เรือมาจำหน่ายที่ปากคลอง ทำให้เกิดเป็นตลาดน้ำขึ้นมา เมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งส่งเสริมให้ประชาชนใช้พื้นที่รกร้างปลูกพืชผักมากขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา ผลผลิตจากสวนจึงมีมากขึ้นและไม่มีแหล่งจำหน่าย ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่จึงได้ฟื้นฟูตลาดน้ำขึ้นมาใหม่ โดยจัดให้เป็นที่ยอมรับผลผลิตจากสวนของชาวบ้านและเป็นศูนย์จำหน่ายสินค้าโอท็อปในขณะเดียวกัน ทำให้มีผู้คนเดินทางเข้ามาซื้อผักและผลไม้ใหม่สดจากสวน โดยตรง ต่อมาชาวชุมชนบางน้ำผึ้งได้ร่วมกันคิดกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่นๆ เพิ่มเติมขึ้นมาในพื้นที่ เป็นต้นว่า ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร การนวดประคบแบบโบราณ การทำรูปสมุนไพร การทำสบู่ฟักข้าว การประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้จากผลและกะลามะพร้าว การจัดทำโฮมสเตย์ บริการจักรยานเพื่อขี่ชมสวน ฯลฯ จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่มากขึ้นเรื่อยๆ จนปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี

ปัจจุบันชุมชนบางน้ำผึ้งมีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบผสมผสาน ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นศูนย์จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรของชาวบ้านในตำบลบางน้ำผึ้งและตำบลใกล้เคียง ประกอบไปด้วย ชุมชนจำหน่ายสินค้าชุมชน ชุมชนจำหน่ายสินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ (OTOP) เรือจำหน่ายอาหารประเภทต่าง ๆ มุมศิลปะในสวน และเวทีดนตรีในสวน

2.2 พื้นที่สวนเกษตร ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ซอยเพชรหิรัญ 10 ตำบลทรงคนอง มีพื้นที่ทั้งหมด 3.5 ไร่ ดูแลโดยศูนย์จัดการพื้นที่สีเขียวเชิงนิเวศนครเขื่อนขันธ์ กรมป่าไม้ มีการปลูกพืชผสมผสานทั้งไม้พื้นเมือง ไม้ผล และพืชผักสวนครัว ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ ได้แก่ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร มีปราชญ์เกษตรของแผ่นดินชาวสมุทรปราการเป็นผู้ถ่ายทอด ฟาร์มเห็ดช่างแดง ซึ่งผลิตและจำหน่ายก้อนเชื้อเห็ดชนิดต่าง ๆ เรือนเพาะชำไม้ประดับใบ ดำเนินการโดย ชมรมหมากผู้หมากเมียอำเภอพระประแดง

2.3 บ้านพักโฮมสเตย์ โฮมสเตย์ของตำบลบางน้ำผึ้ง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3 โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งและชาวบ้านหมู่ที่ 3 เป็นแกนนำในการจัดทำบ้านพักโฮมสเตย์ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน 14 หลัง ซึ่งโฮมสเตย์แห่งนี้ได้รับการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2549

2.4 วัฒนธรรมประเพณีและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย

- 2.4.1 ประเพณีอันดีงามของชุมชน เช่น ประเพณีสงกรานต์ มีการละเล่นต่าง ๆ
- 2.4.2 วิสาหกิจชุมชนหัตถศาสตร์เพื่อสุขภาพ ดำเนินการ โดยกลุ่มนวดบางน้ำผึ้ง
- 2.4.3 ศูนย์แพทย์แผนไทย เป็นศูนย์บริการความรู้ด้านแพทย์แผนไทยแบบองค์รวมในด้านการรักษาสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรค รวมทั้งการฟื้นฟูสุขภาพ
- 2.4.4 บ้านรูปสมุนไพรมะพร้าว เป็นสถานที่เรียนรู้การผลิตรูปหอมสมุนไพรมะพร้าวแบบต่าง ๆ
- 2.4.5 กลุ่มขนมไทยของสตรีบางน้ำผึ้ง เป็นกลุ่มที่ทำขนมไทยชนิดต่าง ๆ เช่น ฝอยทอง ฝอยเงิน เม็ดขนุน ทองหยอด ฯลฯ เพื่อนำมาจำหน่ายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
- 2.4.6 วัดบางน้ำผึ้งใน เป็นวัดที่อยู่ติดกับตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ผู้ที่ไปเที่ยวตลาดน้ำสามารถแวะทำบุญไหว้พระได้โดยสะดวก
- 2.4.7 วัดบางน้ำผึ้งนอก มีพระวิหารเป็นอุโบสถหลังเก่า มีเสาค่ออิฐขนาดใหญ่ มีภาพจิตรกรรมฝาผนังที่เก่าแก่สวยงาม พระประธานในอุโบสถนามว่า “หลวงพ่อใหญ่” เป็นพระพุทธรูปปางสมาธิที่มีอายุเก่าแก่มาก

3. ผลกระทบของการท่องเที่ยว

3.1 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อชุมชนบางน้ำผึ้งทั้งด้านดีและไม่ดี โดยผลกระทบในด้านดีได้แก่ มีการขยายพื้นที่และปรับปรุงสภาพของของตลาดน้ำ มีการปรับปรุงสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ให้เพียงพอทั่วถึงทุกครัวเรือน รวมทั้งขยายพื้นที่จอดรถ มีการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ตกแต่งปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สวยงาม ส่วนผลกระทบในทางที่ไม่ดีได้แก่ มีขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น มีน้ำเสียเกิดขึ้นมากกว่าเดิม แต่ชุมชนก็หาวิธีแก้ไข โดยจัดทำถังดักไขมัน และนำเศษอาหารไปทำปุ๋ยหมัก นอกจากนี้ มีคนนอกพื้นที่เข้ามาซื้อที่ดินเพื่อปลูกบ้านอยู่อาศัย ราคาที่ดินจึงสูงขึ้นเป็นหลายเท่าตัว และทำให้พื้นที่สีเขียวหายไปส่วนหนึ่ง รวมทั้งมีอากาศเสีย และฝุ่นละอองมากขึ้น จากการจราจรติดขัดในวันที่มีนักท่องเที่ยวนำรถยนต์เข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในวันอาทิตย์

3.2 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวส่งผลกระทบในด้านดีต่อชุมชนบางน้ำผึ้งเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งได้แก่ มีการพัฒนาอาชีพชาวสวน และมีการปรับปรุง

พัฒนาพันธุ์พืช รวมถึงการนำพืชเศรษฐกิจมาปลูกเพื่อจำหน่าย เช่น ไม้ดอก ไม้ประดับ มีการนำภูมิปัญญาในท้องถิ่น มาสร้างเป็นอาชีพของชุมชน เช่น การทำธูปสมุนไพร การนำผักขามาทำสบู่ และ เครื่องดื่ม การทำสิ่งประดิษฐ์จากกะลามะพร้าวและลูกตีนเป็ด การนวดประคบด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน ฯลฯ และมีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น การพายเรือให้นักท่องเที่ยวล่องเที่ยวคูหึ่งห้อย การทำโฮมสเตย์ การให้บริการจัดจรรย์านชมสวน ฯลฯ รวมทั้งเกิดความร่วมมือของผู้ประกอบอาชีพเดียวกันในชุมชน และระหว่างชุมชนต่าง ๆ มีการถ่ายทอดความรู้ และร่วมมือกันในการประกอบอาชีพของสมาชิกทุกวัยในครอบครัว มีการพัฒนาคุณภาพของผลผลิตให้ดีขึ้นเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการค้าขาย และทำธุรกิจต่าง ๆ ในชุมชน ทำให้มีการเก็บออมเป็นประจำ โดยเป็นสมาชิกของสถาบันเงินทุนของชุมชนบางน้ำผึ้ง จากการศึกษาไม่พบผลกระทบในด้านที่ไม่ดี

3.3 ผลกระทบด้านสังคม จากการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวส่งผลกระทบในด้านดีต่อชุมชนบางน้ำผึ้งเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งได้แก่ สมาชิกในครอบครัว และชุมชน มีความรักใคร่สามัคคีกันรวม ทั้งร่วมมือกันในการพัฒนาครอบครัวและชุมชน ความสัมพันธ์ในครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ และร่วมมือกันดีขึ้น ผู้นำชุมชนเอาใจใส่ในการพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น ปัญหาโจรผู้ร้ายในชุมชนหมดไป เนื่องจากทุกคนมีอาชีพและมีรายได้ชุมชนบางน้ำผึ้งจึงเป็นชุมชนที่สงบสุข และปลอดภัย จากการศึกษาไม่พบผลกระทบในด้านที่ไม่ดี

3.4 ผลกระทบด้านวัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวส่งผลกระทบในด้านดีต่อชุมชนบางน้ำผึ้งเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนมีความภาคภูมิใจ ในวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น จึงช่วยกันอนุรักษ์ฟื้นฟู และปรับปรุงพัฒนา เพื่อเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่นารายได้เข้าสู่ชุมชน ประชาชนสามารถประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่มีคุณค่า และเพิ่มราคาของทรัพยากรได้ ประชาชนส่วนใหญ่ ให้ความร่วมมือในกิจกรรมทางศาสนา และประเพณีของชุมชน เพื่อแสดงถึงการมีเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น จากการศึกษาไม่พบผลกระทบในด้านที่ไม่ดีเช่นเดียวกัน

4. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4.1 ด้านสภาพกายภาพของพื้นที่ จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาด้านกายภาพของชุมชน สรุปได้ว่า ควรขยายพื้นที่สีเขียวมากขึ้น โดยการปลูกป่าในพื้นที่อนุรักษ์และรักษาต้นไม้ใหญ่ที่มีอยู่เดิม เพื่อช่วยสร้างความร่มรื่น ช่วยกรองอากาศเสีย และผลิตออกาสนบริสุทธิ์ ควรจัดหาถังขยะรองรับของเสียให้เพียงพอทั่วบริเวณ และส่งเสริมการคัดแยกขยะเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อนำกลับไป recycle หรือทำปุ๋ยหมัก ควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของผู้ค้าขายอาหาร และ

นักท่องเที่ยงให้เครื่องครัดในการเทของเสียดลงในถังดักไขมัน เพื่อกรองหรือบำบัดน้ำเสีย ก่อนปล่อยลงสู่ลำคลอง

4.2 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ สรุปได้ว่า ควรฝึกอบรมบุคลากรของชุมชนทั้งผู้ใหญ่และเยาวชน ให้มีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมถึงความสามารถและทักษะในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรร่วมมือและประสานงานกับตำรวจจราจร ในการจัดระบบรถยนต์ของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสู่ชุมชนบางน้ำผึ้งให้คล่องตัว รวมถึงมีการจัดระบบการจอดรถให้เป็นระเบียบ และรักษาความปลอดภัย ควรจัดรถไฟฟ้านำนักท่องเที่ยวไปชมจุดที่สำคัญของชุมชน เพื่อลดจำนวนรถยนต์ที่เข้ามา ควรประสานงานกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ดูแลรับผิดชอบจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรจัดสร้างห้องน้ำ ห้องส้วมเพิ่มขึ้น รวมทั้งจัดให้มีผู้ดูแลรักษาความสะอาดเป็นประจำ ควรมีมาตรการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ควรนำรายได้ที่เก็บจากร้านค้ามาจัดสรรเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้ทันสมัย และประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรับทราบโดยสื่อประเภทต่าง ๆ ให้มากขึ้น

4.3 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว สรุปได้ว่า ด้านตลาดน้ำ ควรให้พ่อค้า แม่ค้า ปรับปรุงพัฒนาประเภทของสินค้าให้หลากหลายมากขึ้น มีการควบคุมราคาสินค้า รวมทั้งพัฒนารสชาติของอาหารให้อร่อยยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้พ่อค้าแม่ค้าแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ควรแนะนำเส้นทางใหม่ ๆ ในการช้อปปิ้งยามชมสถานที่ต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดทำขึ้น ควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมการพักผ่อนในโฮมสเตย์และการนั่งเรือชมทิวทัศน์ในยามค่ำคืน ควรเชิญชวนและส่งเสริมให้นักเรียนและนักศึกษา มาเรียนรู้เกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้มากขึ้น ควรเพิ่มกิจกรรมที่สนองความสนใจของเด็กและเยาวชนให้มากขึ้น นอกเหนือจากมุมศิลปะหรือดนตรีในสวน

4.4 ด้านวัฒนธรรมประเพณี และผลิตภัณฑ์ชุมชน จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาด้านวัฒนธรรมประเพณีและผลิตภัณฑ์ชุมชน สรุปได้ว่า ควรจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของชุมชนและบรรจุภัณฑ์ให้มีรูปแบบน่าสนใจและทันสมัย ควรให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนให้มากขึ้น ควรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนด้วย

4.5 ด้านการสนับสนุนของภาครัฐ และเอกชน จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาด้านการสนับสนุนของภาครัฐ และเอกชน สรุปได้ว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ควรเป็นองค์กรหลักในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อขอรับการสนับสนุนทั้งด้าน

งบประมาณ ด้านวิชาการ และด้านทรัพยากรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรมีบทบาทในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว รัฐบาลควรจัดงบประมาณสนับสนุนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น โดยให้การสนับสนุนทั้งด้านวิชาการและการวิจัยเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นให้มากขึ้น

อภิปรายผล

ผลที่ได้จากการวิจัยเรื่องนี้มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. **บริบทของชุมชนบางน้ำผึ้ง** จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบางน้ำผึ้ง มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากเมืองพระประแดงถูกสร้างขึ้นให้เป็นเมืองหน้าด่าน เพื่อป้องกันข้าศึกศัตรูที่เข้ามาทางทะเล ต่อมาในสมัยรัชกาลที่หนึ่งแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้ให้พญาแจ้ง แม่ทัพมอญที่หนีเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร มาตั้งถิ่นฐานชาวมอญอยู่ที่เมืองพระประแดง ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น นครเขื่อนขันธ์ จึงมีผู้คนอยู่อาศัยเรื่อยมาตั้งแต่สมัยนั้น ชุมชนบางน้ำผึ้งเป็นชุมชนเกษตรกรรมชาวสวน สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีลำคลองอยู่ทั่วไป ซึ่งแต่ละคลองจะเชื่อมต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามา ดังนั้นดินจะมีความอุดมสมบูรณ์มาก เนื่องจากตะกอนดินจากแม่น้ำไหลมาทับถม ชาวบ้านส่วนใหญ่ในย่านนี้จึงมีอาชีพทำสวนผลไม้ เมื่อน้ำท่าบริบูรณ์ดี ทำให้ผลผลิตออกมาจำนวนมากมาย อาทิ มะม่วง มะพร้าว หอมกล้วย มะนาว เป็นต้น ชาวชุมชนบางน้ำผึ้งจึงใช้ศักยภาพเชิงนิเวศและผลผลิตที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมในระยะแรกและต่อมาได้มีการปรับปรุงสภาพกายภาพของพื้นที่และกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยของอิทธิพล ไทยกมล (2545) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาชุมชนตำบลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยบ่งชี้เกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่ ปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ปัจจัยด้านกิจกรรมและกระบวนการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม จากปัจจัยดังกล่าวเมื่อนำมาประเมินศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ชุมชนตำบลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาคร มีศักยภาพทางด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ยังมีข้อจำกัดที่สำคัญ คือ จำเป็นต้องมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ที่พัก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ทางเดินศึกษาธรรมชาติ และระบบกำจัดของเสีย เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จะเกิดขึ้นในท้องถิ่น

2. วิถีชีวิตของชุมชนชาวบางน้ำผึ้ง จากการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมบ้าง ตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ก็ยังเคารพนับถือกัน เปรียบเสมือนเป็นญาติพี่น้อง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันตามนิสัยของคนไทยโดยทั่วไป อาชีพของคนในชุมชนก็มีหลากหลาย คนดั้งเดิมในพื้นที่มีอาชีพทำสวน ส่วนคนรุ่นใหม่ก็มีอาชีพแตกต่างกันออกไป ทั้งรับราชการ ทำงานรัฐวิสาหกิจ ทำงานบริษัทเอกชน รับจ้างทั่วไป ค้าขาย ฯลฯ ชาวบ้านส่วนมากมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการนำผลผลิตที่มีในสวนมาขายที่ตลาดน้ำ ทำให้มีกินมีใช้ไม่ลำบาก ส่วนการศึกษาของคนในชุมชนก็สูงขึ้น สำหรับวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ก็พบว่า ยังคงรักษาไว้เช่นเดิม ส่วนที่หายไปก็กำลังฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ เช่น ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง การไหว้พระ 12 วัด 12 ราศี ขบวนกลองยาว ฯลฯ แต่คนรุ่นใหม่ก็อาจมีส่วนร่วมน้อยลงเพราะมีอาชีพการงานแตกต่างกันออกไป สำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ชาวบ้านยังคงรักษาภูมิปัญญาไว้เช่นเดิม บางอย่างได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น และนำมาสร้างเป็นรายได้ เช่น การนวดด้วยลูกประคบแบบโบราณ การนำสมุนไพรมาผลิตเป็นยากันยุง หรือ การนำลูกตีนเป็ดนำมาผลิตเป็นของตกแต่งบ้านเรือน เป็นต้น ทำให้ชุมชนบางน้ำผึ้งมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สอดคล้องกับการวิจัยของ สุทัศน์ ละงู (2551) ที่ทำการศึกษาเรื่อง “วิถีชีวิตและศักยภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โสมสเดย์: กรณีศึกษา ชุมชนชาวเลบ้านสังกาอู้อำเภอลำดวน จังหวัดกระบี่” ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

(1) วิถีชีวิตด้านอาชีพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โสมสเดย์ของชุมชนบ้านสังกาอู้อู คือ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการประมงซึ่งนักท่องเที่ยวให้ความสนใจที่จะศึกษาและสัมผัสกับชีวิตจริงของคนในชุมชน เช่น การพักอาศัยร่วมกัน การทำกิจกรรมร่วมกัน ได้แก่ กิจกรรมการลากอวนหาปลา การลากอวนกุ้ง การดำน้ำลึก การจับปลา การงมหอย การนั่งเรือหางยาว เป็นการสร้างความบันเทิงให้แก่กลุ่มนักท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลได้อีกทางหนึ่ง จากในอดีตที่ชุมชนเน้นการจับสัตว์น้ำ ให้ได้ครั้งละจำนวนมาก กลับมานั้นรายได้จากการนำนักท่องเที่ยวไปชมวิธีการจับแทน

(2) วิถีชีวิตด้านภูมิปัญญาที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบ้านสังกาอู้อู เช่น การกางหัวลมเรือโบราณ การทำไชปลา การทำเรือปาจ๊าก การสานตะกร้าหวาย การทำกรงนก การผลิตเครื่องดนตรีรามะนา ฯลฯ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนในชุมชน และสามารถนำมาเป็นจุดพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเป็นทางเลือกที่จะนำรายได้สู่ชุมชน

(3) ประเพณีวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของคนในชุมชนสามารถนำมาพัฒนาเป็นจุดแข็งเพื่อจัดเป็นแหล่งเผยแพร่วัฒนธรรมในชุมชนให้กลุ่มนักท่องเที่ยวได้เข้าชม ในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การต่อเรือปลาจ๊าก เป็นการทำพิธีก่อนนำเรือไปลอยในทะเล การทำพิธีเช่น ไหว้ แม่นาง การสือ 85 ภาษาลูไม้อะลาไว้ย ซึ่งเป็นประเพณีวัฒนธรรมที่มีอยู่ในเฉพาะกลุ่ม

นักท่องเที่ยวมีความสนใจที่จะชม และเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจได้อีกทางหนึ่ง ในด้านศักยภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โฮมสเตย์เป็นการศึกษาศักยภาพด้านธรรมชาติและด้านอำนวยความสะดวกที่มีขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักและใช้ชีวิตแบบวิถีชาวบ้านในชุมชน พร้อมทั้งได้รับความสะดวก สบาย และปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากจุดประสงค์ในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่ละคนแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ย่อมสนใจที่จะศึกษาศักยภาพธรรมชาติ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คน ดังนั้นสภาพชุมชนและวิถีชีวิตของชาวบ้านน้ำผึ้งและชาวเลบ้านตังกาอยู่จึงสามารถดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวประเภทนี้ได้

3. ความเป็นมาของการท่องเที่ยวบริเวณชุมชนบางน้ำผึ้ง จากการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวชุมชนบางน้ำผึ้งเกิดขึ้นครั้งแรกจากความคิดริเริ่ม และการร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจ และการว่างงานของคนในชุมชน มีการพัฒนาในด้านปริมาณและคุณภาพของผลผลิต จึงทำให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาซื้อสินค้าและท่องเที่ยวในบริเวณนี้มากขึ้น จนถึงปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวมากขึ้น ชาวชุมชนบางน้ำผึ้งจึงร่วมกันคิดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นผลให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจนเกิดความแออัดจนต้องขยายพื้นที่ต่างๆเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้เพียงพอ ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ ธวัชชัย มานิตย์ (2550) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น: กรณีศึกษาตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าซาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวของอำเภอป่าซาง มีพัฒนาการควบคู่มากับการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเข้าสู่อำเภอป่าซาง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 ด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามและวัฒนธรรมที่โดดเด่นทำให้นักท่องเที่ยวเริ่มสนใจเข้ามาท่องเที่ยว ต่อมาในปี พ.ศ. 2530 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวอำเภอป่าซางเริ่มเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวที่ชอบธรรมชาติและการผจญภัย ในขณะนั้นยังไม่มีสิ่งบริการ เป็นการดำเนินการกันเอง โดยชาวบ้านในชุมชน จนถึงปี พ.ศ. 2535 จึงเริ่มมีผู้ประกอบการจากภายนอกเข้ามาลงทุนบ้างแต่ก็ไม่มากนัก หลังปี พ.ศ. 2540 การท่องเที่ยวอำเภอป่าซางได้เข้าสู่ธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง กระบวนการพัฒนาชุมชนถูกกระตุ้นจากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2545 การท่องเที่ยวป่าซางเติบโตสุดขีด

4. ผลกระทบจากการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนบางน้ำผึ้งในด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า การท่องเที่ยวส่งผลด้านบวกต่อชุมชนบางน้ำผึ้ง เป็นต้นว่า มีการขยายพื้นที่ของตลาดน้ำ และสถานที่จอดรถเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับ

นักท่องเที่ยว และมีการปรับปรุงสภาพของตลาดให้มีหลังคาคลุมทางเดิน เพื่อลดความร้อนจากแสงแดด มีการปรับปรุงสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ถนนไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ ให้เกิดความสะอาดสบาย มีการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบของพื้นที่ รวมทั้งตกแต่งปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สวยงาม แต่มีผลกระทบทางลบต่อชุมชนบ้าง เช่น มีขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น นักท่องเที่ยวบางคนยังทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง เช่น โยนทิ้งในท้องร่องสวน เป็นต้น มีน้ำเสียเกิดขึ้นมากกว่าเดิม เนื่องจากร้านขายอาหารมีมากขึ้น ทำให้เกิดการถ่ายเทลงสู่พื้นดินหรือแหล่งน้ำ แต่ชุมชนก็หาวิธีแก้ไข โดยจัดทำถังดักไขมัน และนำเศษอาหารไปทำปุ๋ยหมัก มีคนนอกพื้นที่เข้ามาซื้อที่ดินเพื่อปลูกบ้านอยู่อาศัย ราคาที่ดินจึงสูงขึ้นเป็นหลายเท่าตัว และทำให้พื้นที่สีเขียวหายไปส่วนหนึ่ง มีอากาศเสียและฝุ่นละอองมากขึ้น จากการจราจรติดขัดในวันที่มีนักท่องเที่ยวมาเยือนด์เข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในวันอาทิตย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นรรัตน์ชัย อัมสุทธิ (2551) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมด้านบวก ได้แก่ การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมชุมชน ชาวบ้านมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาบ้านเรือนให้มีความสวยงาม สร้างความตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ส่วนผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมด้านลบ ได้แก่ มลพิษจากรถยนต์และเรือ ขยะ สิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ก็มากขึ้น สัตว์ต่าง ๆ ถูกรบกวนจากกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย มานิตย์ (2550) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น: กรณีศึกษาตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวของอำเภอปาย มีแนวโน้มเริ่มส่งสัญญาณว่าการท่องเที่ยวของอำเภอปายจะเป็นไปในทางลบมากขึ้น ผลกระทบทางด้านกายภาพมีมากที่สุด การใช้ที่ดิน อาคารและสิ่งก่อสร้าง เกิดความแออัด ไม่เป็นระเบียบ ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมชุมชนโดยรวม การเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็วส่งผลให้ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ไม่สามารถรองรับได้ การเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอย น้ำเสีย มลพิษทางอากาศ เสียงดังรบกวน ส่งผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจาก ชาวบางน้ำผึ้งและชาวอัมพวาต่างต้องการให้นักท่องเที่ยวประทับใจในสิ่งแวดล้อมที่สวยงามและได้รับการพัฒนาของตนเพื่อจะได้กลับมาเที่ยวอีก จึงทำการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของชุมชนให้ดีและมีความพร้อมมากขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ส่วนปัญหาผลกระทบในด้านขยะ น้ำเสีย และอากาศเสียที่เกิดขึ้นนั้นนับเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นจากการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามามาก ซึ่งคล้ายคลึงกับผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสภาพชุมชนของอำเภอปาย ดังนั้นแต่ละชุมชนจะต้องหาทางปรับปรุงแก้ไขให้ต่อไป

4.2 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า มีผลกระทบทั้งด้านดีเป็นส่วนใหญ่ ซึ่ง ได้แก่ มีการพัฒนาอาชีพชาวสวน และมีการปรับปรุงพัฒนาพันธุ์พืช รวมถึงการนำพืช

เศรษฐกิจมาปลูกเพื่อจำหน่าย เช่น ไม้ดอก ไม้ประดับ มีการนำภูมิปัญญาในท้องถิ่น มาสร้างเป็นอาชีพของชุมชน เช่น การทำรูปสมุนไพรรูป การนำฟักข้าวมาทำสบู่ และ เครื่องดื่ม การทำสิ่งประดิษฐ์จากกะลามะพร้าวและลูกดินเป็ด การนวดประคบด้วยสมุนไพรรูปบ้าน ฯลฯ และมีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น การพายเรือสำเภาท่องเที่ยวคู่มือห้อย การทำโฮมสเตย์ การให้บริการจักรยานชมสวน ฯลฯ รวมทั้งเกิดความร่วมมือของผู้ประกอบอาชีพเดียวกันในชุมชน และระหว่างชุมชนต่าง ๆ มีการถ่ายทอดความรู้ และร่วมมือกันในการประกอบอาชีพของสมาชิกทุกวัยในครอบครัว มีการพัฒนาคุณภาพของผลผลิตให้ดีขึ้นเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการค้าขาย และทำธุรกิจต่าง ๆ ในชุมชน ทำให้มีการเก็บออมเป็นประจำ โดยเป็นสมาชิกของสถาบันเงินทุนของชุมชนบางน้ำผึ้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลลักษณ์ รัตนเพชรธัมมะ (2549) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน: ศึกษากรณีตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนอัมพวาได้มีการฟื้นฟูการท่องเที่ยวให้กลับมาอีกครั้งหนึ่งในปีพ.ศ. 2547 ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มาก โดยเฉพาะมีนักท่องเที่ยวทั้งจากกรุงเทพมหานครและบริเวณใกล้เคียงให้ความสนใจ ส่งผลให้ชุมชนมีการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยว มีอาชีพใหม่ๆ เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกษมา ประจง (2546) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านศรีฐาน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย” ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบทางเศรษฐกิจด้านบวกได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจเดิมเป็นแบบเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว เมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจมีการขยายตัวเป็นแบบธุรกิจมากขึ้น เมื่อมีการขยายตัวทางธุรกิจ จึงมีการสร้างสรรคอาชีพและการสร้างงานใหม่ ๆ ส่งผลให้มีการกระจายรายได้ลงสู่ชาวบ้าน และเมื่อชาวบ้านมีรายได้มากขึ้น ชาวบ้านจึงมีการออมทรัพย์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย มานิตย์ (2550) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น: กรณีศึกษาตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าซาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบทางบวกจากการท่องเที่ยวส่งผลให้ภายในชุมชนเกิดการจ้างงานมากขึ้น โดยเฉพาะงานทางด้านบริการให้นักท่องเที่ยว ส่งผลให้คนในท้องถิ่นมีทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น ชาวบ้านเริ่มเรียนรู้ว่า เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามา ก็สามารถทำธุรกิจได้ ต่างหันมาลงทุนในกิจการการให้บริการกับนักท่องเที่ยวมากขึ้น หน่วยงานส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บภาษีจากการเข้ามาลงทุนในกิจการต่าง ๆ เพื่อนำมาบำรุงท้องที่ ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพรับจ้างตามสถานประกอบการและประกอบอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานประจำ ชาวบ้านยังได้รับความสะดวกสบายในการซื้อหาสินค้ามากขึ้น มีความทันสมัยด้วยการซื้อสินค้า สิ่งอำนวยความสะดวก

ต่างๆ มีนายทุนเข้ามาขอซื้อที่ดินจากชาวบ้านทั้งในชุมชนเมืองปายและรอบนอกชุมชนในราคาที่สูง ส่งผลให้ได้ขายที่ดินมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการท่องเที่ยวส่งผลให้มีผู้คนเดินทางเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ซึ่งนักท่องเที่ยวย่อมต้องการสินค้าและบริการต่าง ๆ ทั้งด้านยานพาหนะ อาหารการกิน ของใช้ ของที่ระลึก ที่พัก และสิ่งอื่น ๆ เพื่อสนองความต้องการของแต่ละคน ดังนั้นคนในชุมชนจึงสามารถขายสินค้าและบริการต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นจากปกติ ส่งผลให้มีรายได้มาซื้อหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับตนเองและสมาชิกในครอบครัว ทำให้คุณภาพชีวิตของชาวชุมชนดีขึ้น

4.3 ผลกระทบด้านสังคม จากการศึกษาพบว่า มีผลกระทบทั้งด้านดีเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งได้แก่ สมาชิกในครอบครัว และชุมชน มีความรักใคร่สามัคคีกัน รวมทั้งร่วมมือกันในการพัฒนาครอบครัวและชุมชน ความสัมพันธ์ในครอบครัวอบอุ่น รักใคร่และร่วมมือกันดีขึ้น ผู้นำชุมชนเอาใจใส่ในการพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น ปัญหาโจรผู้ร้ายในชุมชนหมดไป เนื่องจากทุกคนมีอาชีพและมีรายได้ชุมชนบางน้ำผึ้งจึงเป็นชุมชนที่สงบสุข และปลอดภัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีรวดี จำเดิม (2549) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนเวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบทางด้านบวก ได้แก่ ชุมชนเกิดการเรียนรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว สร้างพื้นที่ทางสังคมให้แก่กลุ่มเยาวชน ได้แก่ ชมรมฝึกสอนดนตรีพื้นเมือง แห่งปายเยาวชนบ้านช้างค้ำ และการท่องเที่ยวช่วยเพิ่มบทบาทและสร้างเสริมสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุภายในชุมชนเนื่องมาจากการร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย มานิตย์ (2550) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น: กรณีศึกษาตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบทางบวก ด้านสังคมของชุมชนปาย ทำให้ประชาชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการให้บริการทางสังคมไปด้วย เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนให้มีการพัฒนาสิ่งบริการต่าง ๆ สำหรับบริการนักท่องเที่ยว เช่น อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง โทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งสามารถรับได้ทุกเครือข่าย เป็นต้น การท่องเที่ยวทำให้ลดปัญหาการว่างงานของประชาชนท้องถิ่น โดยเฉพาะงานที่ไม่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ ไม่ต้องอาศัยฝีมือและความชำนาญมากนัก และการท่องเที่ยวทำให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในกลุ่มแม่บ้านของแต่ละชุมชนในเขตเทศบาล ด้วยการหารายได้เสริมจากการผลิตสินค้าของชุมชนขึ้นมา ถึงแม้จะยังไม่ประสบความสำเร็จมากนักก็ตาม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกษมา ประจง (2546) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านศรีฐาน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย” ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบทางสังคมด้านบวก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการประกอบอาชีพ การสร้างสรรค์ความเจริญ

ทางสังคม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม การสร้างความสามัคคีในชุมชน การป้องกันการอพยพย้ายถิ่นของประชากร และการเสริมสร้างการศึกษา ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนที่ประสบความสำเร็จมักเกิดจากการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งของคนในชุมชน จึงทำให้เกิดการพัฒนาตนเองของคนในชุมชน รวมทั้งเกิดความสามัคคีของคนในชุมชน ซึ่งขยายผลต่อมาถึงความสามัคคีของสมาชิกในครอบครัว เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชน

4.4 ผลกระทบด้านวัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวส่งผลกระทบในด้านดีต่อชุมชนบางน้ำผึ้งเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น จึงช่วยกันอนุรักษ์ฟื้นฟู และปรับปรุงพัฒนา เพื่อเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่น่ารายได้เข้าสู่ชุมชน ประชาชนสามารถประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่มีคุณค่า และเพิ่มราคาของทรัพยากรได้ ประชาชนส่วนใหญ่ ให้ความร่วมมือในกิจกรรมทางศาสนา และประเพณีของชุมชน เพื่อแสดงถึงการมีเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีรวดี จำเดิม (2549) ที่ทำการศึกษาเรื่อง “ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนเวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบต่อวัฒนธรรมในด้านบวก ได้แก่ การช่วยฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การอนุรักษ์โบราณสถาน และวัฒนธรรมประเพณีตลอดจนภูมิปัญญาดั้งเดิม เพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว เกิดศูนย์วัฒนธรรมและแหล่งเรียนรู้ทางสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของภรมา ประจง (2546) ที่ทำการศึกษาเรื่อง “ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านศรีฐาน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย” ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบด้านบวกทางวัฒนธรรม ได้แก่ ความร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมงานศิลปวัฒนธรรมและความกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก เมื่อนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนย่อมเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน และเกิดการพัฒนาความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อดึงดูดความสนใจและการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

5. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่มีความต้องการให้พัฒนาการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบางน้ำผึ้งในด้านต่าง ๆ ดังนี้

5.1 ด้านสภาพกายภาพของพื้นที่ มีความคิดเห็นว่า ควรขยายพื้นที่สีเขียวมากขึ้น โดยการปลูกป่าในพื้นที่อนุรักษ์และรักษาต้นไม้ใหญ่ที่มีอยู่เดิม เพื่อช่วยสร้างความร่มรื่น ช่วยกรองอากาศเสีย และผลิตอากาศบริสุทธิ์ ควรจัดหาถังขยะรองรับของเสียให้เพียงพอทั่วบริเวณ และ

ส่งเสริมการคัดแยกขยะเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อนำกลับไป recycle หรือทำปุ๋ยหมัก ควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของผู้ค้าขายอาหาร และนักท่องเที่ยวให้เคร่งครัดในการเทของเสียลงในถังดักไขมัน เพื่อกรองหรือบำบัดน้ำเสีย ก่อนปล่อยลงสู่ลำคลอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยวรรณ คงประเสริฐ (2551) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการ เพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเกาะพะงันเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีมาตรฐานระดับโลก ประกอบด้วยกลยุทธ์ที่ 1 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีโครงการภายใต้กลยุทธ์ตามลำดับดังนี้ คือ โครงการที่ 1 การจัดการคุณภาพน้ำ การจัดการขยะ และการบำบัดน้ำเสียอย่างยั่งยืนบนเกาะพะงัน ในแหล่งท่องเที่ยว โครงการที่ 2 การปรับปรุงซ่อมแซมถนนรอบเกาะให้มีคุณภาพดีเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โครงการที่ 3 การจัดระเบียบการจอดรถ และการทอดสมอทางทะเลบริเวณชายฝั่ง และเกาะต่างๆ โครงการที่ 4 การจัดการคุณภาพอากาศ และเสียงตามแหล่งท่องเที่ยว และโครงการที่ 5 การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวบนเกาะพะงัน ส่วนกลยุทธ์ที่ 2 การใช้ประโยชน์ที่ดิน (land use) แหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โครงการที่ 1 การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ทางทะเล การฟื้นฟูทะเลปะการังและชายหาด โครงการที่ 2 การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การฟื้นฟูพื้นที่ป่า และป่าชายเลน โครงการที่ 3 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โครงการที่ 4 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการปรับปรุงภูมิทัศน์ โครงการที่ 5 การแบ่งพื้นที่เป็นเขต (zoning) เพื่อใช้ในการท่องเที่ยว และโครงการที่ 6 พัฒนาพื้นที่เกษตร และการทำเกษตรกรรมให้มีมากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก สภาพกายภาพของพื้นที่ เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวเห็นได้อย่างชัดเจนตั้งแต่แรกเข้ามาถึง ดังนั้น การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับสภาพทางกายภาพเป็นอันดับหนึ่งจะต้องมีการปรับปรุงพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติหรือในบางแห่งก็เป็นการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดความอุดมสมบูรณ์จึงจะสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ดี

5.2 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ สรุปได้ว่า ควรฝึกอบรมบุคลากรของชุมชนทั้งผู้ใหญ่และเยาวชน ให้มีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมถึงความสามารถและทักษะในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรร่วมมือและประสานงานกับตำรวจจราจร ในการจัดระบบรถยนต์ของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสู่ชุมชนบางน้ำผึ้งให้คล่องตัว รวมถึงมีการจัดระบบการจอดรถให้เป็นระเบียบ และรักษาความปลอดภัย ควรจัดรถไฟฟ้านำนักท่องเที่ยวไปชมจุดที่สำคัญของชุมชน เพื่อลดจำนวนรถยนต์ที่เข้ามา ควรประสานงานกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ดูแลรับผิดชอบจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ

ควรจัดสร้างห้องน้ำ ห้องส้วมเพิ่มขึ้น รวมทั้งจัดให้มีผู้ดูแลรักษาความสะอาดเป็นประจำ ควรมีมาตรการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ควรนำรายได้ที่เก็บจากร้านค้ามาจัดสรรเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้ทันสมัย และประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรับทราบโดยสื่อประเภทต่าง ๆ ให้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ (2549) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน: ศึกษากรณี ตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักการประชุมร่วมกันเชิงพหุภาคีเพื่อให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน และมีการกำหนดกรอบการพัฒนาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว กำหนดบทบาทและหน้าที่ของทุกฝ่ายให้ชัดเจน ทั้งนี้แต่ละภาคส่วนต้องมีเป้าหมายเพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายและให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยให้สมาชิกทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม ย่อมเกิดพลังเข้มแข็ง เกิดการบูรณาการและความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายซึ่งทำให้การท่องเที่ยวมีความก้าวหน้า ต่อเนื่อง และยั่งยืน

5.3 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว สรุปได้ว่า ด้านตลาดน้ำ ควรให้พ่อค้า แม่ค้า ปรับปรุงพัฒนาประเภทของสินค้าให้หลากหลายมากขึ้น มีการควบคุมราคาสินค้า รวมทั้งพัฒนารสชาติของอาหารให้อร่อยยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้พ่อค้าแม่ค้าแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ควรแนะนำเส้นทางใหม่ ๆ ในการเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดทำขึ้น ควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมการพักผ่อนในโฮมสเตย์และการนั่งเรือชมทิวทัศน์ในยามค่ำคืน ควรเชิญชวนและส่งเสริมให้นักเรียนและนักศึกษา มาเรียนรู้เกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้มากขึ้น ควรเพิ่มกิจกรรมที่สนองความสนใจของเด็กและเยาวชนให้มากขึ้น นอกเหนือจากมุมศิลปะหรือดนตรีในสวน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริอร บัญโร (2551) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าทรัพยากรทางธรรมชาติ และทรัพยากรด้านงานประเพณีและงานเทศกาลเป็นทรัพยากรที่มีความโดดเด่น และได้เสนอแนวทางเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 5 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการพัฒนาสินค้าและธุรกิจ 3) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 4) ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญา 5) ด้านการคมนาคมและสาธารณูปโภค นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของพจนาน บุญคุ้ม (2550) ที่ศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยได้เสนอ

แนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง โดยให้ผู้รู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาเป็นผู้แนะนำในเรื่องการรักษาธรรมชาติให้มากที่สุด ควรจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การล่องเรือชมแม่น้ำ ควรเพิ่มจำนวนร้านค้าให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการนำสินค้ามาขายและให้ผู้ขายบริหารจัดการเอง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวนับเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ดีที่สุด แหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างหลากหลายจึงสามารถสนองความสนใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ ได้มาก รวมทั้งนักท่องเที่ยวประเภทครอบครัวที่มาเป็นกลุ่มและมีหลายเพศ หลายวัยอยู่ด้วยกัน

5.4 ด้านวัฒนธรรมประเพณี และผลิตภัณฑ์ชุมชน จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาด้านวัฒนธรรมประเพณีและผลิตภัณฑ์ชุมชน สรุปได้ว่า ควรมีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีคุณภาพและหลากหลายประเภทรวมทั้งมีการควบคุมราคาขายให้เหมาะสม ควรจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของชุมชนและบรรจุภัณฑ์ให้มีรูปแบบน่าสนใจและทันสมัย ควรให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนให้มากขึ้น และควรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชชัชย มานิตย์ (2550) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น: กรณีศึกษาตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าสัก จังหวัดแม่ฮ่องสอนแนวทางในการลดผลกระทบทางลบสามารถสรุปได้ว่า ควรสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและการรักษาความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การสร้างความตระหนักแก่สังคมในการส่งเสริมสิทธิชุมชนในการกำหนดแนวทางในการพัฒนา และการส่งเสริมให้ผู้คนในสังคมมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้จะต้องให้มีการท่องเที่ยวด้วยความรับผิดชอบ ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชาติ มหาราชเสนา (2551) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการกลุ่มสู่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษาบ้านรูปสมุนไพรร ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มได้พัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ผลิตภัณฑ์จึงมีเอกลักษณ์และเป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้กำหนดไว้ และผลิตภัณฑ์ยังเป็นที่ยอมรับในระดับจังหวัด ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาดภายนอกมากขึ้น ส่งผลให้เกิดรายได้กับสมาชิกเพิ่มขึ้นอีกด้วย กระบวนการผลิตของกลุ่มนั้นเป็นการนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนมาแปรรูปโดยใช้ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่เน้นวิธีการผลิตแบบธรรมชาติและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และทุนที่นำมาใช้ส่วนใหญ่เป็นเงินหมุนเวียนที่มาจากแหล่งทุนของบรรดาสมาชิกในกลุ่มเอง ระบบการตลาดของกลุ่มจะเน้นการเชื่อมโยงเครือข่ายเป็นหลัก นอกจากนี้สถานที่ผลิตยังเป็นแหล่งเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนที่ส่งเสริมให้คนใน

ชุมชนทำวิสาหกิจชุมชนในระดับครัวเรือนได้ เพื่อเป็นการลดรายจ่ายและสร้างรายได้ให้เกิดขึ้น ทำให้ชุมชนเกิดระบบเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ตลอดไป ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวทั่วไปย่อมต้องการสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีคุณภาพดี มีความแปลกใหม่ และมีราคาเหมาะสมสามารถซื้อได้โดยไม่สิ้นเปลืองเงินทองมากนัก นอกจากนี้ กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมประเพณีก็สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะถ้านักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมประเพณีนั้นๆ ด้วยย่อมจะเกิดความสนุกสนานและความประทับใจเป็นอย่างมาก

5.5 ด้านการสนับสนุนของภาครัฐและเอกชน จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนา ด้านการสนับสนุนของภาครัฐ และเอกชน สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ควรเป็นองค์กรหลักในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อขอรับการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ และด้านทรัพยากรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรมีบทบาทในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว รัฐบาลควรจัดงบประมาณสนับสนุนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น โดยให้การสนับสนุนทั้งด้านวิชาการและการวิจัยเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นให้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ แก้วไข่ม (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประเมินศักยภาพและความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความต้องการร่วมกำหนดแนวทางแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้ไปตามเป้าหมาย และการร่วมรับทราบปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน อีกทั้งยังต้องการเข้าร่วมจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรภายในท้องถิ่น ร่วมกันจัดกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยให้เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐเข้ามาสนับสนุน ให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อบรมการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว การตลาด การบริการด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนต่อไป ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ชุมชนทั่วไปยังต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีศักยภาพ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวจะมีความต้องการทั้งด้านงบประมาณในการพัฒนาสาธารณูปโภคต่าง ๆ และความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างถูกต้องและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ที่รัฐบาลกำหนดไว้ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของรัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนจึงควรเป็นหน่วยงานหลักที่จะช่วยเหลือและให้คำแนะนำในเรื่องนี้

ข้อเสนอแนะ

จากผลวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” สามารถนำข้อค้นพบไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น และการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ผลของการวิจัยเรื่องนี้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อผู้นำชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น

1.1 ประชาชนในท้องถิ่นถือว่าเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว จะต้องมีความรัก ความหวงแหน และความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยว ทุกประเภทในท้องถิ่นของตน รวมถึงมีความพร้อมที่จะปกป้องดูแลให้มีความยั่งยืนตลอดไป โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวให้มากที่สุดในทุกชั้นตอน

1.2 ประชาชนในท้องถิ่นควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน ให้เข้าใจชัดเจน เพราะในชุมชนบางน้ำผึ้งมีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลายประเภท ทั้งด้านนิเวศ ด้านประเพณี และวัฒนธรรม ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นทางอาชีพ และผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมถึงโฮมสเตย์ จึงควรเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำความรู้ความเข้าใจมาร่วมกันบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

1.3 ควรมีการรวบรวมข้อมูลในด้านต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน รวมถึงจัดทำให้เป็นระบบที่ดี มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น โดยจัดทำเป็นเอกสาร และเผยแพร่ตามสื่อต่าง ๆ และขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของประเทศและของจังหวัด สถาบันการศึกษา ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐและเอกชนทั้งในและนอกพื้นที่

1.4 ควรบริหารจัดการให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ พึงพอใจ และเกิดการบอกต่อกันไป นอกจากนี้ควรให้ความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐและเอกชน ในการบำรุงรักษา และอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้มีคุณภาพได้อย่างยั่งยืน

1.5 ควรคำนึงถึงเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด ดังนั้นการบริการ และกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่จัดขึ้น จะต้องมีการป้องกันอันตราย ของนักท่องเที่ยวและมีเครื่องป้องกัน เช่น มีเสื้อชูชีพสำหรับผู้ที่ใช้บริการทางเรือ เป็นต้น

1.6 ในการจำหน่ายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชุมชน พ่อค้า แม่ค้า ควรคำนึงถึงคุณภาพของสินค้าให้มากที่สุด นอกจากนี้ควรกำหนดราคาอย่างเหมาะสม ไม่เอาเปรียบผู้ซื้อ โดยให้บริการด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดี เพื่อให้พนักงานท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ

2. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐ

2.1 หน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดให้มีโครงการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนโดยเน้นโครงการระยะยาวและต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้เห็นถึงประโยชน์ เกิดความเชื่อมั่น และตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรเหล่านั้น ซึ่งจะทำให้โครงการต่าง ๆ มีความยั่งยืน

2.2 ควรส่งเสริมให้มีการจัดหลักสูตรการศึกษาในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน รวมถึงฝึกอบรมวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาและวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน อบรมความรู้ด้านการบริการให้แก่บุคคลในท้องถิ่นเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เช่น ผู้ให้บริการรถหรือเรือนำเที่ยว ทั้งนี้เพื่อจะสามารถให้ข้อมูลที่ต้องการแก่นักท่องเที่ยวได้ ตลอดจนมีความสามารถในการร่วมกันดูแลรักษา และแก้ไขปัญหา ที่อาจจะเกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.3 ควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนในลักษณะกลุ่ม หรือชมรมร่วมอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน โดยอาจมีตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ เพื่อร่วมกันดูแลพัฒนา และอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่ดีและสมบูรณ์ ตลอดจนมีการประสานผลประโยชน์ร่วมกันอย่างยุติธรรม ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่ง que ควรสนับสนุนให้เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยอาจมีการกำหนดวัตถุประสงค์และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันไป ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น

2.4 จากกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สูงมากในปัจจุบัน สามารถส่งเสริมให้เป็นกระแสความนิยมท้องถิ่น (re-localization) โดยการสร้างแรงจูงใจให้กับคนรุ่นใหม่ให้เกิดความภูมิใจในท้องถิ่นของตนและสร้างแรงดึงดูดให้คนรุ่นใหม่หันกลับมาทบทวนและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเดิมที่มีอยู่ และร่วมกันอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชุมชน เพื่อให้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน รวมทั้งให้สามารถปรับปรุงและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และปรากฏการณ์ใหม่ ๆ ที่ดีขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการแต่ละด้านของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบางน้ำผึ้ง เพื่อนำไปปรับปรุงการบริการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด

3.2 ควรศึกษาการปรับตัวของชุมชนบางน้ำผึ้งในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน โดยศึกษาเงื่อนไขในการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป รวมถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

3.3 ควรการทำวิจัยและพัฒนา เพื่อพัฒนาบุคลากรในชุมชนท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3.4 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของชุมชนให้ประสบความสำเร็จ